

**Betekintés
Újvidék zsidó
vonatkozású
kulturális
örökségébe**

Előszó

Újvidék zsidó vonatkozású kulturális örökségéről eddig még nem jelent meg ehhez hasonló kiadvány. Az újvidéki zsidóság jelenlétére és a város jellegének kialakítására gyakorolt hatására szerettünk volna közérthetően rávilágítani. Az épületek, utcák, emlékművek csupán töredékét képezik a történelmi örökségnek. Rajtuk kívül legalább olyan fontos mindaz, amit az emlékezet az emberekről, a lakosságról őriz. Szeretnénk minden jóindulatú olvasót meggyőzni arról, hogy Újvidék a válságos időkben is osztozott polgárainak sorsán. Ma is élnek zsidók Újvidéken, jóllehet más körülmények között, mint azelőtt, mert azóta változott a világ. Az idelátogatók ezt a benyomást vihetik magukkal városunkból. Közösségünk ezúttal a helybeli Turisztikai Vállalattal együttműködve mutatkozik be. Megértésükért hálásak vagyunk, mert lehetővé tették, hogy a mai ember színében mutatkozzunk be, olyan közösséget alkotva, mely magán viseli ugyan a Holokauszt súlyos örökségét, de mindenekelőtt arra törekszik, hogy a múlt történései tudatában a jövőt tartsa szem előtt.

Levi Goran, elnök
Újvidéki Zsidó Hitközség

**TÖRTÉNELMI
ÁTTEKINTÉS**

BETEKINTÉS A VAJDASÁG ÉS ÚJVIDÉK TERÜLETÉN ÉLŐ ZSIDÓ LAKOSSÁG MÚLTJÁBA

Történelmi források a zsidók letelepedését Újvidék és Pétervárad területén a XVII. századra teszik, ahol hadi utánpótlással foglalkoztak. A település neve kezdetben Racko Selo (1748 – től Újvidék), ahol 1693-ban felépül az első zsinagóga s temető is létesül. Az első bejegyzett zsidó család Markusz Filip nevéhez fűződik s az ő családján kívül még három zsidó család települ itt le. Az ezt követő időszakban, a zsidóknak nem volt engedélyezett a letelepedés nagyobb településeken s több kézműves és ipari foglalkozás is tiltott volt számukra, mint

például az aranyművesség, pecsétkészítés, szappanfőzés, valamint ócskavaskereskedés és földművelés. Ezért többen házalásra kényszerültek, vagy utcai muzsikálásra, de sokan kocsisokként, majd később mint jószágtenyésztők kerestek megélhetést. A III. Károly uralkodó ideje alatt érvényben lévő törvény (mely a zsidó családok csupán egyetlen férfitagjának engedélyezi a nősülést s családalapítást) a zsidókat arra készítette, hogy az Osztrák Birodalom délebbre eső, gyéren betelepült vidékeire, pontosabban a mai Vajdaság területére költözzenek. Az Osztrák-Magyar Monarchiában a XVIII. sz. közepén, a zsidókra számos kötelezettséget róttak. A hatóság, többek között, türelmi adóra kötelezte őket (markengeld), valamint arra, hogy a héber nyelv helyett az állam nyelvét használják. A zsidóknak kötelező volt a német nyelv hasz-

nálata s nevet, vezetéknevet is ezen a nyelven kellett választaniuk. Tiltások mellett azonban bizonyos jogok is megillették őket, részesülhettek általános illetve középiskolai oktatásban, de művészetekkel is foglalkozhattak. Újvidék lakossága és maga a város az 1848-1849-es felkelésben komoly kárt szenvedett. A várost szinte teljesen szétrombolta az 1848 júniusában rázúdított ágyútűz. A támadás a várost a Péterváradai vár felől érte, amikor a zsinagóga, a hitközség épülete, valamint a kórház is súlyosan megrongálódott. Antiszemita megnyilvánulásokról is tudunk. A békekötést követően a zsidók jogai kiegyenlítődték a többi lakosság jogaival, ami azt jelentette, hogy beiratkozhattak egyetemekre és már több foglalkozást űzhetnek mint azelőtt. Ennek eredményeképp, a zsidó lakosság köreiből egyre több lett a hivatásos katonatiszt, ügyvéd, törvényszéki bíró és bankár. Az első világháborút követően a Szerb, Horvát és Szlovén Királyság, majd a Jugoszláv Királyság fennállása idején, az általános életszínvonaljavulásának köszönhetően, az újvidéki zsidóság életében is jelentős kulturális fellendülést észlelhetünk. Számos sport- és kulturális egyesület létesült ezidőtájt. Megalakult a Juda Makabi sportegyesület, felépült a zsidó kultúrház, létesült két dalárda, a Hazamer és a Hashira, emellett néhány zsidó újság is megjelent. Azonban 1939. vége felé, egyre gyakrabban fordultak elő antiszemita megnyilvánulások,

aminek következményeképp már kevesebb zsidó vehetett részt a város közéletében. Újvidék 1941-ben magyar megszállás alá kerül s a noviszádi zsidóknak szembesülniük kell a Holokauszt fenyegető közeledésével. Január 21. és 23. között a megszállók háromnapos véres razziát hajtottak végre a városban, melynek során több, mint 1.200 személyt gyilkoltak meg, túlnyomó többségükben zsidókat és szerbeket, de ebben a tragikus eseményben számos más nemzetiségű lakos is áldozatul esett. Az áldozatokat brutális módon a jeges Dunába lötték, míg sokukat az utcán vagy otthonukban érte a kegyetlen halál. Az újvidéki zsidóság megmaradt részét 1944 áprilisában felszólították, hogy jelenjenek meg a zsinagógában, ahonnan aztán a náci koncentrációs táborokba hurcolták őket, legtöbbször Auschwitzba. A második világháború

befejeztével, a vajdasági zsidóság létszáma döbbenetesen megcsappant. A haláltáborok és fogolytáborok túlélői, visszatérésüket követően inkább azokon a nagyobb településeken kerestek maguknak új otthonot, ahol zsidó hitközösségek léteztek. Igen jelentős volt azonban azoknak a száma, akik hátrahagyván otthonukat és ingóságait, az újonnan megalakult Izrael államba költöztek, így próbálva menekülni a Holokauszt traumái elől. A noviszádi zsidó közösség ma hozzávetőlegesen 650 tagot számlál. A város szívében helyezkedik el a zsinagóga, a

hitköztség irodaépülete, a központtól nem messze található a zsidó temető, ezenkívül több épület is az itteni zsidóság életéről és kultúrájáról tanúskodik.

"Mária Terézia császárnő, majd II. József uralkodása idején."

**NEVEZETES
ÉPÜLETEK**

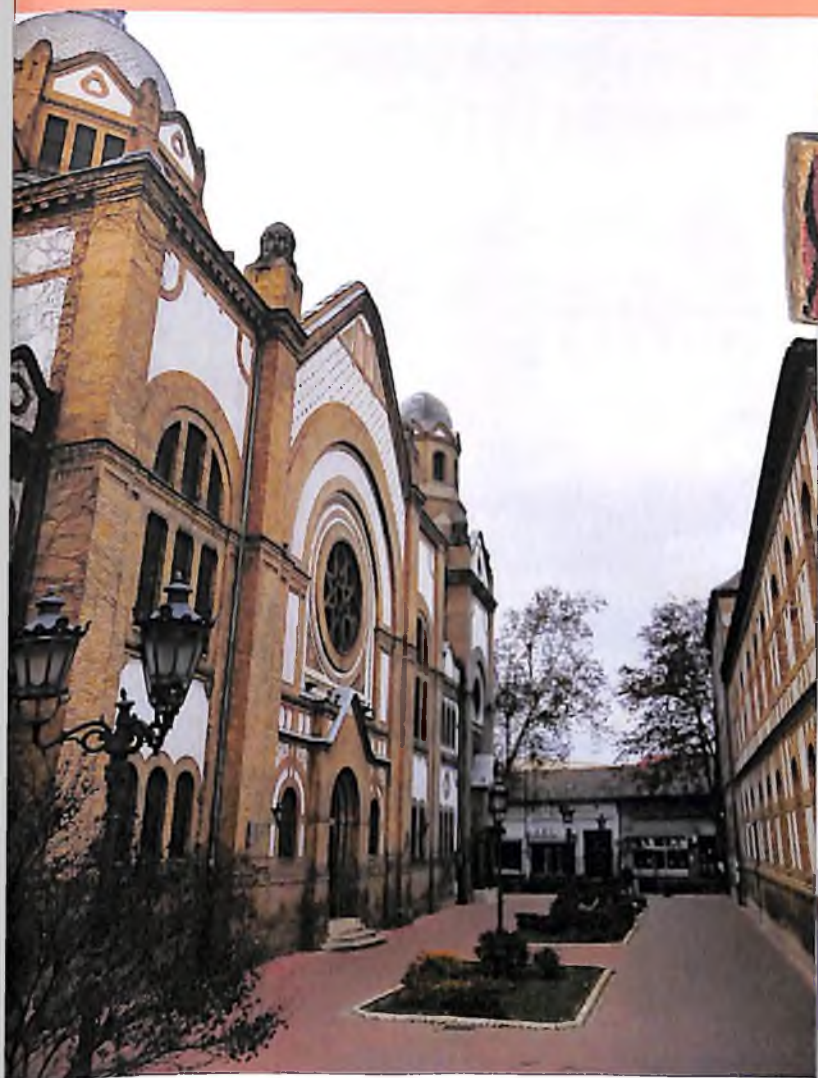
A ZSINAGÓGA

(Jevrejska u. 9.)

Az újvidéki zsinagóga a szecessziós építkezés mintapéldányainak egyike a Vajdaság területén. A zsinagóga szó görög eredetű (sinagein), jelentése gyülekezőhely. Az épület Baumhorn Lipót budapesti építész (1860-1932) tervei alapján készült, aki vidékünkön a szecessziós építészet legkimagaslóbb képviselője. Az épület homlokzata három részre tagozódik, követve ezt a zsinagógáknál alkalmazott gyakori építészeti megoldást. A bejárat felőli részen elhelyezkedő két kupola az együvé tartozást, illetve a hazát jelképezi. A bejárat felett a következő felirat olvasható: "Ki beti, bet tefila ikara i kol haamim", aminek jelentése: „Legyen eme imaház

minden nemzet imahelye". A beltér a földszinti részből, ahol a férfiak foglalnak helyet, a nők számára kialakított karzatból, valamint egy központi magaslatból áll, ott helyezkedik el az Arón Hakódes, a frigyszekrény a Tóratekerccsel. Városunkban ez sorrendben az ötödik zsinagóga, 1906-ban épült fel, miután az előző az 1849-es bombatámadásban megsemmisült. Egységes építészeti kompozíció képez a baloldalon lévő iskolaépülettel és a jobboldali tisztviselői lakásokkal. Itt volt 1944. áprilisában az újvidéki zsidóság kötelező gyülekezőhelye, ahonnan haláltáborokba indították útjára őket. A háborút követően, anyagi eszközök híján, a zsidó

közösség nem tudta felújítani és karbantartani a szentélyt, ezért a múlt század kilencvenes éveinek elején a város vezetőségével abban állapodott meg, hogy a zsinagógát a város hangversenyteremként működteti.

A HITKÖZSÉG ÉPÜLETE

(Jevrejska u. 11.)

Az épület, mely a második világháborúig a Hitközség tulajdonában volt s a zsinagógával egyseges épületkompozíciót képez, 1908-ban épült a másik két épülettel azonos építőanyagból, de homlokzatán kevesebb díszítéssel. Azelőtt a tisztviselők-

nek, a hitközségi elöljáróknak, valamint a rabbinak a lakásai voltak itt. A háromemeletes épület a belső udvarral mára csak részben tartozik közvetlenül a hitközséghez, a lakások privát tulajdonba kerültek.

A ZSIDÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉPÜLETE (Jevrejska u. 7.)

A néhai általános iskola épülete is a komplexumhoz tartozik, 1907-ben épült a másik kettővel azonos építőanyagból. Az iskola 1802-től egészen 1942-ig működött, s Újvidék egyik legjobb tanintézményének számított. Tekintélyt élvezett nemcsak az Újvidékiek körében, de az illetékes hatóságoknál is. A Futaki úti általános iskola néven vált ismerté az 1921-ben államosított iskola. A hírhedt razziát követően, amikor a magyar megszálló hadsereg

több, mint 1.200 újvidéki lakost, zömmel szerbeket és zsidókat gyilkolt meg, a tanulók száma jelentősen lecsökkent, ezért nem voltak már meg a feltételek az iskola további működtetésére. A zsidó iskola helyén ma balettintézet működik.

A TAKARÉKPÉNZTÁR ÉPÜLETE

(Trg Slobode 7.)

Az egykori Takarékpénztár épület meggyerő külleméhez épülete (most Vojvodjanska igencsak hozzájárulnak a bank) szintén Baumhorn mélyen elhelyezkedő teraszok. Lipót építész nevéhez fűződik. A tetőn azelőtt egy masszív Szeccsiós stílusban kerítés kapott helyet, ám épült 1904-ben a város miután tűzvész martaléka lett, főterén. A gazdag díszítésű már soha többé nem újították homlokzat az ablaknyílások fel. Újvidék lakossága ekkor találkozott első ízben ezzel körüli mértani frízeknek az építészeti stílussal, mely a s a falak szabad felületein az magyar szeccsió felismerhető elhelyezkedő domborműveknek jegeit hordozza magán. köszönheti pompáját. Az

A MENRÁTH PALOTA

(Kralja Aleksandra u. 14.)

Újvidék belvárosának ma is szembetűnő ékessége a 1908-ban, Baumhorn Lipót tervei alapján épült Mentráth palota. Tulajdonosa Menráth József közismert bútorkereskedő volt. Az épület szecessziós stílusban épült, homlokzatának díszítése erről tanúskodik. Az utcai rész kétemeletes, a földszinten üzletek és kocsibejáró, az emeleten tágas lakások helyezkednek el. Az utcai homlokzat lenyűgöző megjelenését a teraszok és dekoratív plasztika, valamint az ívek és párkányok ritmikai elosztása teszi vonzóvá. Építészeti szaktekintélyek körében

is általános vélemény, hogy az épület főhomlokzata egyike a Vajdaságban található szecessziós épületek legszebbikének. Az alaprajz két részből áll. Az utcai szárny kétemeletes és U alakú, az udvarra néző épület egyemeletes. Az emeleti szárnyakkal az átjárást folyosókkal oldották meg. Az építész nem csupán a mindent átfogó tervrajzot, de a belsőépítészeti megoldásokat is aprólékosan kidolgozta. Sajnálatos, hogy a palota ma már nem tündököl egykori pompájában.

A ZSIDÓ KULTÚROTTHON

(Petra Drapšina u. 8.)

A zsidó közösség nagy erőfeszítés árán építtette fel 1935-ben a Kultúrotthont. A kétemeletes épület, a zsinagóga közvetlen közelében, azzal a szándékkal jött létre, hogy sokrétű tevékenység színhelye legyen. A háború előtti közösség létszámáról tanúskodik a 655 személyt befogadó nagyterem, ugyanúgy, mint a többi helyiség. Az épületet központi fűtéssel, s az akkori viszonyokhoz képest korszerű berendezéssel látták el. Itt kapot helyet a Zsidó napilap szerkesztősége, a Juda Makabi sportklub, a Hashira kórus, valamint a Hazamer ifjúsági

szervezet. Az épület geometriai vonalai már a modern építészeti irányzatról tanúskodnak. A második világháborúig ez az épület volt az újvidéki zsidóság szinte minden közösségi tevékenységének színhelye. Ma Óvónőképző Főiskola.

ÁRVÁK ÉS IDŐSEK OTTHONA

(Vojvodjanskih brigada 17-19, Sutjeska 1. és Maksima Gorkog u. sarka)

Az idősek és árvasorsra jutott gyermekek gondozására létesített intézmény ötlete már jóval korábban felmerült, ám ennek megvalósítására csak 1931-ben került sor. Az erre a célra felépült otthon Nikola Handler újvidéki építész munkája. Az épület 50-60 idős személy és ugyanennyi gyermek befogadását tette lehetővé. Házirend és kidolgozott munkabeosztás szerint folyt a bentlakók élete. Az egy évig tartó beilleszkedést követően a gyerekek általános iskolába indulhattak, ami igencsak fontos volt számukra, hiszen azt megelőzően nem részesülhettek rendszeres oktatásban. A második világháborúig működött az intézmény, amikor is a megszálló hatalom a határon túlra szállította a gyerekeket, minek után nyomuk veszett. Az itt gondozott idős személyeket

a többi zsidó lakossal együtt deportálták, legtöbbször Auschwitzba. A felszabadulás után az épületet államosítják s eredeti rendeltetése megszűnik. Ma az épület a Vajdasági Televíziónak ad otthont.

GYERMEK NAPKÖZI ÉS JÓTÉKONYSÁGI EGYESÜLET

(Sonje Marinković u. 1.)

A szegénysorsú lakosságot segélyező egyesületet 1925-ben, a zsidó közösségben tevékenykedő Jelena Kón és több más előkelő újvidéki asszony létesítette Ingyen kenyér néven. Az egyesület hamarosan napközi óvodát nyitott. Több évi működtetés után, az intézmény 1933-ban saját épületbe költözhetett a Sonja Marinković utcában, tervezője Djordje Tabaković, egyike a legnevesebb szerb építészeknek. Ez volt az első jótékony célra emelt létesítmény városunkban. A kétemeletes, magassíkszerű építmény szélesre nyúló leegyszerűsített homlokzatát a közepén elhelyezkedő merőleges rész bontja meg. Az épület az Újvidéken található modern építészet egyik jeles példánya. A főbejárat feletti Anya gyermekével alkotás Kara Mihály műve. A második világháborút követően az épületet államosítják, majd kisebb átalakításon megy keresztül.

**NÉHÁNY A
KIEMELKEDŐ
SZEMÉLYISÉGEK
KÖZÜL**

A. Einstein (1879-1955) és M. Marić (1875-1948)

Albert Einstein és Mileva Marić minden bizonnyal Újvidék legnevezetesebb házaspárja. 1903. és 1919. között voltak házasok. A tudományos munkában is partnerek voltak. Ma is vitatott, mennyiben járult hozzá Mileva Marić Einstein tudományos tevékenységéhez. Albert Einstein többször is járt Újvidéken, Mileva édesapjának Kisačka 20. sz. alatti házában. Novi Szád Bisztrica nevű negyedében utcát neveztek el Mileva Marićról.

Jelena Kón (1883-1942)

Jelena Kón, jötekonysági munkájáról ismert, a szegénysorsú Újvidékieket segélyező egyesület és gyermek napköziotthon megalapítója (1925.) arról is nevezetes, hogy ebbe a nemes kezdeményezésbe más valláshoz tartozó jómódú s egyben jószándékú asszonyokat is bevont. Az ő közbenjárásának köszönhetően, 1933-ban, Mária királyné védnöksége alatt, megnyílhatott a felújított Ingyen kenyér egyesület a Sonja Marinković u. 1. szám alatt. Ebben az épületben ma is óvoda működik. Jelena Kón a hírhedt újvidéki razzia során a jéges Dunában vesztette életét.

Danilo Kiš (1935-1989)

Danilo Kiš egyike a 20. század kiemelkedő szerb irodalmárainak. Noha szabadkai születésű, 1942-ig Újvidéken élt. A Korai bánat (Rani jadi) című novelláskötetéből ismert Böm utca, ma a Ćirpanova nevet viseli. A ház, melyben a Ćirpanova utcában lakott ma már nem létezik, de nem messze onnan, az egyik utcát Danilo Kišről nevezték el.

Aleksandar Tišma (1924-2003)

Művei több idegen nyelven is megjelentek. Tišma prózájában jelentős helyet foglalnak el egyes újvidéki utcák és épületek. Ez leginkább a Blám könyve (Knjiga o Blamu) c. regényére érvényes, melynek cselekménye abban az épületben játszódik, melyet az újvidékiek Tanurdzsity Palotának (Tanurdžičeva palata) hívnak. Ebben az épületben élt maga Aleksandar Tišma is. Nevét utca viseli Újvidék központjától nem messze.

Schosberger Paula (1895-1942)

Josip Schosbergerrel kötött házassága révén kerül Újvidékre. A kultúra és oktatás terén kifejtett sokrétű munkásságáról válik ismertté. A múlt század harmincas éveiben óvodát vezet a zsidó hitközség keretein belül, melybe hírnevének köszönhetően más vallású gyerekek is járnak. Az újvidéki razzia áldozata. Utcat neveztek el róla.

Judita Šalgo (1941-1996)

Költő, prózaíró. Neoavantgárd irányvonalat képvisel. Szélsőséges, a verbális határokon túllépő költői megnyilatkozás jellemzi. Judita a Veljko Petrović prózaíróról elnevezett utcában lakott.

Dr. Stevan Goldman, **primáriusz főorvos (1914-1988)**

Az Újvidéki Orvostudományi Egyetem tanára, a kamanci (Sremska Kamenica) Tüdőgondozó Intézet megalapítója és a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia tagja. A második világháború alatt több fogolytáborban raboskodott. A háború után a Jugoszláv Néphadsereg tisztje. Legfőképp a nemzetközi együttműködést előmozdító tevékenységéről és az orvostudományban alkalmazott új módszerek bevezetése terén elért eredményekről ismert. A Kamenicai Tüdőgondozóhoz vezető út Dr. Stevan Goldman nevét viseli.

Pavle Pap (1914-1941)

Orvostanhallgató volt. Tagja a Hasomer Hacair ifjúsági mozgalomnak, majd a Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. A Jugoszláv Királyság alatt a Kommunista Párt tagja, amiért háromévi börtönbüntetésre ítélik. A börtönből való szabadulása után, Zágrábban csatlakozik a földalatti mozgalomhoz. A fasiszták 1941. augusztusában kivégezték. Posztumusz Néphős kitüntetést kapott. Újvidék szívében utcát neveztek el róla.

Tomi Lapid (1931-2008)

Közismert izraeli újságíró, publicista, Ariel Sharon miniszterelnöksége idején igazságügyminiszter. A Yad Vashem kuratórium élére 2006-ban kerül, annak a világszerte elismert memóriális és oktatási intézet kuratóriumának élére, mely a Holokauszt-tal kapcsolatos kutatással foglalkozik. Tomi Lapid Újvidéken született, bár micvéje a budapesti gettóban volt, 1948-ban vándorolt ki Izraelbe. Utcat neveztek el róla Újvidéken 2011-ben.

MEGEM- LÉKEZÉSEK

Az újvidéki razziáról való megemlékezést

(1942. január 21.-23.)

minden évben a Dunaparton, a Család néven ismert emlékműnél tartjuk meg. Ezen a gyászünnepségen a főrabbin és a Szerb Pravoszláv Egyház magasrangú tisztségviselőin kívül részt vesznek még a Roma Szövetség képviselői, de jelen vannak a város politikai és kulturális életének előjárói, valamint nagyszámú újvidéki lakos.

A Kristályéjszakáról

(1938. november 9./10.)

minden évben a Hitközségben emlékezünk meg rangos történeteszek és túlélők közreműködésével.

A Holokausztról való megemlékezés nemzetközi napja

Az ENSZ közgyűlése január 27-ét a Holokauszt áldozataira való megemlékezés napjának kiáltotta ki, az auschwitzi haláltábor felszabadulásának évfordulója alkalmából. Ezen a napon a zsidó temetőben a Holokauszt emlékműnél, a Zsidó Hitközség, valamint Újvidék város képviselői tartanak koszorúzást.

KULTURÁLIS TEVÉKENYSÉG

Néptánc-maraton

(Dance Around Novi Sad)

Izraeli néptánc-maraton, az izraeli folklórnak szentelt teljes hétvége. A Ma'ayan folklóregyüttes évente kétszer rendez Újvidéken találkozót hazai és külföldi hasonló táncokat kedvelő fiatalokkal.

Izraeli filmnapok

Az Újvidéki Kultúrközpont és az Újvidéki Zsidó Hitközség közös szervezésében kerül megrendezésre a filmbemutató, melyen évről évre a legújabb izraeli filmek közül láthat néhányat a közönség.

A zsidó kultúra európai napja

Minden év szeptemberében kerül megrendezésre a Hitközség szervezésében. A rendezvény színhelye a zsinagóga, illetve a hitközség nagyterme. Évről évre más-más témakört felölelő kiállítások, előadások kerülnek bemutatásra, de a műsoron rendszerint fellép a Hashira kórus és a Ma'ayan táncegyüttes is.

Sólet

A volt Jugoszlávia területéről ide látogató zsidó hitközségek seregszemléje. Minden év februárjában kerül megrendezésre, változatos műsorok, társalgás és hagyományos ebéd kíséretében.

AZ ÚJVIDÉKI ZSIDÓ HITKÖZSÉG TEVÉKENYSÉGÉBŐL

A Ma'ayan táncegyüttes

1996-ban létesült s az izraeli néptánc népszerűsítését tűzte ki célul. A táncok koreográfiája sokszor eredeti alkotás s az együttes élenjáró tagjainak szerzeménye. Több helyütt vendégszerepelt a tánccsoport, szerb néptáncosokkal is fellépett, szerepelt más nemzetiségű együttesekkel is, több ízben részt vett a Bejihad néven ismert, a volt Jugoszlávia területéről származó zsidók seregszemléjén is.

Klezmer együttes

„J'HAZ KLEZMORI”

A Szerbiában egyedülálló klezmer együttes 2007-ben alakult. A klarinétból, violából és zongorából álló trió elsősorban klezmer zenét játszik, de repertoárjukon más műfajhoz tartozó zene is szerepel. Ez a zenei stílus az askenázi zsidókra jellemző.

HASHIRA KÓRUS

A egyes kamarakórus 1993-ban alakult, s tulajdonképpen annak a kórusnak az utódja, amely a két világháború közt működött a hitközségen belül. Az énekkar zsidó vallási és világi műveket ad elő, de hazai és külföldi szerzők kórusműveit is műsorára tűzi. Soraiban több mint harminc műkedvelő és hivatásos énekes lép fel. A kórus számos hazai és nemzetközi fesztiválon aratott szép sikert, illetve részesült rangos elismerésben.

IFJÚSÁGI KLUB

A klubban a közösség fiatalabb nemzedékéhez tartozó tagjai és azoknak barátai jönnek össze, hogy szórakozással, művelődési műsorokkal tegyék tartalmassá az ott eltöltött időt. Ezenkívül kirándulnak, szemináriumokon vesznek részt, előadásokat, fimvetítéseket, sportrendezvényeket szerveznek.

ART-KLUB

A kézműves alkotómunkát kedvelők jellegzetes motívumokkal díszített emléktárgyakat készítenek különböző alapanyagokból. A Holland Humanitárius Alap támogatásával képzőművészeti tanfolyamokat szerveznek. Tevékenységeik közé tartozik a rajz, festészet, szobrászat, dekoráció, illetve kerámia készítés. Minden évben megjelenik a zsidó naptár, lapjain a képzőművészeti klub legszebb alkotásaival.

KÖNYVTÁR

Több mint 3.500 kötetet foglal magában, köztük szépirodalmi, történelmi, vallástörténeti műveket szerb, angol, német, magyar, héber, jiddis illetve ladinó nyelven. Hasznos az együttműködés úgy a Matica Srpska Könyvtárral, mint az újvidéki Városi Könyvtárral. A Hitközség kiadásában több könyv és szemináriumi munka jelent már meg, valamint nyomtatott formában megjelentek a Hitközség tevékenységét és a Zsinagógát bemutató ismerető füzetek is.

SZÁMÍTÓGÉP-KLUB

Öt számítógépen és a hozzájuk tartozó nyomtatókon alapfokú számítógépes oktatást szervezünk. Ezenkívül ugyanitt, angol, olasz, francia és héber nyelvoktatás folyik különböző korcsoportú tanulók részére.

GYERMEK-KLUB

Szakképzett óvónő hét és 14 év közötti korú gyerekekkel foglalkozik. A játékos oktatás magában foglalja a történelmi ismereteket, valamint a hagyományokhoz fűződő tudnivalókat. Rendezvényeken, zsidó ünnepekkor, a gyerekek közönség előtt mutatják be az adott alkalomra betanult műsorokat.

KIADÓ:

Újvidéki Zsidó Hitközség (www.jons.rs)

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Goran Levi, az Újvidéki Hitközség elnöke

MAGYAR SZÖVEG:

Jankov T. Edit

TECHNIKAI SZERKESZTŐ:

Jelena Čobanović

NYOMTATJA:

Adverto doo

PÉLDÁNYSZÁM:

700

FÉNYKÉPEK:

Dejan Mitov (építészet)

A Zsidó Hitközség Archívuma

www.eszetertaska.eu (Jelena Kon)

www.vojvodinacafe.rs (Aleksandar Tišma)

www.infocenters.co.il (Pavle Pap)

www.novine.ca (Danilo Kis)

www.boston.com (Tomi Lapid)

wannabemagazine.com (M. Marić, A. Einstein)

BORÍTÓ:

Az újvidéki zsinagóga (fotó: Dejan Mitov)

RECENZENS:

Gordana Stojaković

A SZÖVEGEK SZERZŐI:

Filip Petruševski

Gordana Todorić

Marko Fišer

Bojan Zatezalo

Jelena Čobanović

Jelena Glišin

KÜLÖN KÖSZÖNET:

Gordana Stojaković-nak

A Tartományi Gazdasági Titkárságnak

A projekt támogatói:

קהילה יהודית בנייבי סאד
JEWISH COMMUNITY NOVI SAD
JEVREJSKA OPSTINA NOVI SAD

NOVI SAD CITY

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ПРИВРЕДУ,
ЗАПОШЉАВАЊЕ И РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА

קרא לכל העם